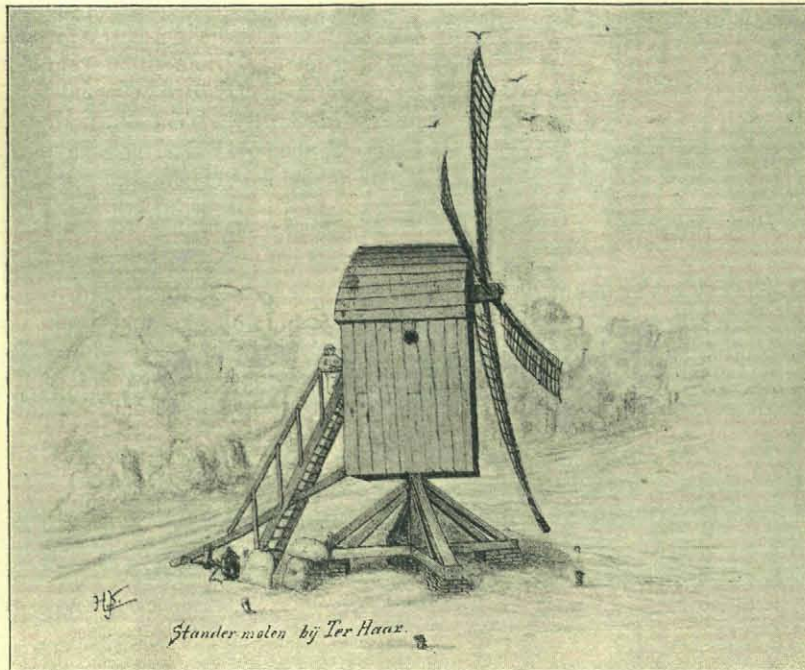

begon onze weg nu min of meer kaal te worden; want hij liep hier langs de Jipsingboerenmussel, een lichtgolvend heideveld, dat zich tot het Stadskanaal uitstrekt. Enkele gaspeldoorns, bremstruiken en jeneverbessen bieden slechts weinig afwisseling aan. Bruine hagedissen hingen over de heidestruiken en baadden zich in de zon. Warm was het, erg warm! Maar reeds wenkte ons van ver het koepeltje van de hooge voormalige kloosterkerk te Ter Apel en lokte ons naar de donkere bosschen aan zijn voet.

Reeds bij Ter Haar beginnen weer de eiken en bijna hadden deze het karakteristieke oude molentje voor ons oog verborgen, hoewel 't vlak aan den weg staat. Eventjes in de schaduw, op een aarden walletje gezeten, een schetsje maken, gaf een aangename verpoozing. Mijn reisgenoot klauterde intusschen omhoog — hij is van molenaarsfamilie!

— om het inwendige te inspecteeren en stak, terwijl ik teekende, guitig zijn hoofd uit het rondeluisje onder de kap. Toen hij weer beneden kwam was ik klaar.

Weldra was nu onze weg een schoone eikenlaan. Het geboomte breidde zich uit, vooral naar links. Daar aan de overzij van het stroompje is een vrij groot bosch, meest van jonge eiken, waar we, twee jaren geleden, tusschen het akkermaalshout heele velden van meer dan manshooge adelaarsvarens hadden bewonderd.

Nog eens, en nu voor 't laatst, langs een net loopbruggetje over de Ruiten-Aa, en we wandelden onder het statige geboomte, waarin Ter Apel is als weggestopt.

We waren aan 't eind van onzen tocht, en terwijl we ons hier onder een grooten eik hadden neergevleid ontdekten we plotseling op enkele schreden afstand een grooten, bruinen paddestoel. Meermalen hadden we er al onderstboven gesmeten, om te zien, of we soms zoo'n wonderlijke Duivelszwam konden vinden, maar telkens was het mis geweest. En, alsof natuur ons geen enkele teleurstelling wou laten — dezen keer was het de echte. Beiden bewonderden we voor 't eerst in ons leven de frappante eigenaardigheid van dit kameleon onder de paddestoelen. Hadden Heimans en Thijsse in hun wandelboekje ons er niet opmerkzaam op gemaakt, we

zouden die „smerige dingen” wellicht geen blik waardig gekeurd hebben.

Een paar uren later, terwijl de tram ons naar onze haardsteden terugvoerde, zagen we de zon bloedrood ter kimme dalen boven de Drentsche hei. Weddermarktdag had zijn aard verloochend: het Westerwoldsche axioma was — voor 't eerst? — een leugen geworden!

Meeden.

H. J. SMID.

Een gelukkig Botaniseertochtje.

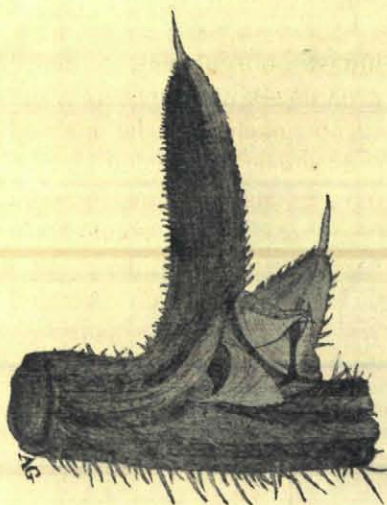
De vakantie is begonnen. Dat is een heerlijke tijd, waarin eene reeks van uitstapjes ons doet bekomen van de maandenlange studie. Ik had dan ook het plan gevormd, om zooveel mogelijk te botaniseeren. Het eerste uitstapje zou zijn naar Wijk aan Zee.

Op een mooien dag, die veel warmte belooft, brengt de spoortrein mij heel vroeg in den morgen naar Velzen. Daar aangekomen begin ik mijn zwerftocht, belast met eene plantentrommel, Heukels' Schoolflora, een wandelstok met krommen haak, brood en eene flesch koude thee.

Ik ga den kant van Beverwijk op en de eerste vondst, die ik doe, is de Boksdooorn (*Lycium*), die langs den weg tegen een hek staat. In de nabijheid van Beverwijk, ga ik den kant van Wijk aan Zee op. In het begin vind ik nu niets anders, dan het gewone onkruid, ten minste wanneer ik dit woord op de veelvuldig voorkomende planten mag toepassen. Na een half uur nader ik de duinstreek en nu wijk ik van den gebaanden weg af, om mijn geluk te beproeven.

Spoedig kom ik op een beschaduwde terrein, waar de grond

vochtig en het gras vrij hoog is. De plantengroei is hier welig en de rijkdom aan soorten zeer groot. Hier komen o. a. de prachtige smalle trossen van gele bloempjes van het

Een bloempje van *Salsola kali*.

Takje van *Salsola kali*.

Leverkruid (*Agrimonia Eupatorium*) en de purperen aren van den Kattestaart (*Lythrum*) uit het gras kijken, benevens vele andere mooie planten. Hier vind ik ook Bleekgeel Roerkruid (*Gnaphalium luteo-album*) een neefje van het Edelweisz.

Nadat ik hier een poosje heb gerast, ga ik weer verder, tot ik in eene beschaduwde duinvallei plotseling een Orchidee aan mijn voeten zie staan en nog wel eene, die ik nooit te voren heb gezien. Hier doet Heukels dienst en spoedig blijkt nu, dat de gevonden plant *Anacamptis pyramidalis*, of Hondswortel heet. Daar er verscheidene exemplaren staan, steek ik er twee uit en kijk eens goed rond, want waar één vrij zeldzame plant staat, kunnen er ook wel meer staan. Van verscheidene Orchideeën, die ik hier kan vinden, worden plot-

seling bij mij de namen bewust, *Platanthera*, *Listera*, *Sturmia*. Ik zoek dan ook onder alle boomen en werkelijk daar staat er weer een, het is *Orchis latifolia*, de Breedbladige Orchis en vlak er bij *Listera ovata*, het Tweeblad en terwijl ik naar mijn trommel ga, die ik even heb neergelegd, zie ik *Epipactis latifolia*, de Breedbladige Moeraswortel staan, waarvan de bloemen echter nog niet zijn geopend. Nu ik geen andere belangrijke planten zie, vervolg ik mijn weg te midden van boschjes.

Het loopt tegen den middag en de zon schijnt fel, het natuurlijk gevolg daarvan is, dat een legioen van twee-vleugelige insecten het mij komt lastig maken, waarvan verscheidene zelfs de driestheid hebben, om te

proeven of mijn bloed een voor hen aangename smaak heeft.

Terwijl ik in de schaduw van eenige elzen zit, moet ik mij eenigen tijd met zakdoek, flora en zelfs met een exemplaar van *Stellaria graminea* (Gras sterremuur) verdedigen tegen die steek- en zuiglustige dieren.

In de open duinvalleien vind ik tot nog toe niet veel en ik besluit eene helling te bestijgen, die juist naar het Zuiden ligt gekeerd. De helling is dicht met *Rubus caesius* (Dauw Braambes) en met Duindoorn begroeid. Door de gunstige ligging zijn hier de bramen al rijp en boven gekomen zitten overmatig veel doornen en stekels in mijn kleeren en eveneens te veel rijpe en onrijpe bramen in mijn maag. Ik ben een heel eind benoorden Wijk aan Zee verzeild geraakt en richt daarheen nu mijne schreden. Onderweg doe ik nog twee meldenswaardige vondsten, de eerste is een vlinderbloem *Anthyllis Vulneraria*, het Wondkruid, en de tweede is de slaapbol (*Papaver somniferum*). Als ik Wijk aan Zee nader, ben ik doodmoe en zijn mijn hersenen bijna gesmolten van de warmte. Daar ontmoet ik een onderwijzer, die mij misschien vanwege mijn enorme zonnehoed voor een reizend koopman houdt en vraagt, of ik mijn trommel verkoop, dan of ik zelf planten zoek.

Na eenige ophelderingen raken wij aan het praten en hij vertelt mij, dat in den omtrek van het kinderziekenhuis nogal wat planten te vinden zijn en wijst mij ook den weg daarheen. Niettegenstaande mijn vermoeidheid trek ik, na hem bedankt te hebben, naar de aangeduide plaats, die

vlak aan zee ligt. Eerst vind ik niet veel, maar als ik het laatste duin over ben, zie ik wel, dat de onderwijzer gelijk heeft gehad. Behalve de Zee Kruisdistel (*Eryngium maritimum*) vind ik er nog verschillende andere zeeplanten. De eerste is Duin Winde (*Convolvulus Soldanella*), die wat de bloem betreft het dichtst bij Haag Winde (*C. Sepium*) komt. Verder vind ik Honkenya peploides, de Zoutbloem, een plantje van niet meer dan 1½ dM. hoog met dikke vleezige bladen en witte bloempjes, en *Euphorbia Paralias*, de Strand-Wolfsmelk

Bij Wijk aan Zee.
Photographie van den heer THIJSSSEN.

evenzoo met eenigszins vleezige bladen.

In Wijk aan Zee teruggekomen, ga ik mij wat verfrischen en rust een uurtje uit. Daar 't nog niet laat is, besluit ik over IJmuiden naar Velzen terug te gaan. Ik houd dicht langs de zee, omdat ik daar de meeste kans op eene goede vondst meen te hebben. En werkelijk in eene duinpan van misschien meer dan eene hectare oppervlakte, waarin veel bramen en duindoorns staan, zie ik eene groote menigte trossen van gedeeltelijk witte, gedeeltelijk bruinroode bloemen omhoog steken. Het zijn duizenden exemplaren van *Epipactis palustris*, den Echte Moeraswortel en de vijfde Orchidee, die ik op dezen dag vind. Nu nader ik IJmuiden, na nog een paar exemplaren van Ossetong

(*Anchusa officinalis*) en van Witte Honingklaver (*Melilotus alba*) meegenomen te hebben.

De laatste vondst, die ik doe, is niet de minst belangrijke, ik vind n. 1, de Russische distel, ook bekend onder den naam van Loogkruid (*Salsola Kali*), evenmin als de Kruisdistel een Composiet, maar terwijl deze tot de schermbloemigen behoort, behoort gene tot de ganzevoetachtigen. Hierbij gaat eene afbeelding van dit merkwaardige plantje, de bladen zijn dik en smal en loopen in een scherp stevigen stekel uit. In de bladoksels zitten de bloemen door stevige stekende schutbladen beschermd. Hierbij gaat eene tweede afbeelding van eene vrucht in den bladoksel, zij is 10 maal vergroot. Tusschen de beide schutbladen ziet men het 5-bladige groene bloemdek, dat de vrucht omgeeft. Op ieder bloemdekblad loopt in de breedte eene verhevenheid en die vijf verhevenheden vormen rondom een aanhangsel om het bloemdek heen. Deze vleugelrand kenmerkt het geslacht *Salsola*. Voor hen, die Zaaïen en Planten van Prof. H. de Vries hebben gelezen, heeft deze plant niets nieuws meer, voor anderen vertel ik nog het volgende: De Russische distel is ongeveer dertig jaar geleden in de

Vereenigde Staten van Amerika ingevoerd en heeft daar in de laatste 10 à 15 jaar een gebied veroverd, dat verscheidene staten omvat. Het vermogen om zich zoo sterk te verspreiden, dankt deze plant aan de eigenschap, dat haar penwortel in 't najaar houtig en bros wordt. Hij breekt bij eenigszins hevigen wind af en dan wordt de plant, beladen met rijpe vruchten, door den wind meegevoerd. Wat haar in Amerika echter nog gevaarlijker voor den landbouw maakt, is haar groote omvang. Zij wordt bij ons slechts enkele dm hoog, maar in Amerika op het vruchtbare bouwland bereikt ze eene hoogte van een meter bij eene bleedte van twee meter, zoodat, wanneer in het najaar zulk een halve bol, beladen met tienduizenden vruchten, door den wind wordt voortgerold, dit eene geheele streek kan besmetten.

Na deze uitweiding keeren we tot onze duinen terug. Zeer tevreden over mijn vele vondsten, wandel ik nog van IJmuiden naar Velzen en ga van daar in den avond met den trein naar Amsterdam, om den volgende dag te besteden aan het prepareren van de gevonden planten.

ANDRÉ C. J. VAN GOOR.

EENE MIERENKOLONIE.

Onder de streken, door natuurvorschers geliefd en gezocht, bekleedt in Haarlems omstreken het Bloemendaalsche bosch zeker wel eene eerste plaats. Verschillende planten vindt men daar, welke lang niet overal worden gevonden.

Of ook de fauna er rijker is dan elders, zouden wij niet zoo dadelijk durven beweren. Toch vonden wij op Zondag vóór Pinksteren op een onzer wandelingen iets, wat wij nog nooit hadden aanschouwd, en dat, naar wij meenen, wel de moeite waard is, verteld te worden.

Op gemelden Zondagmorgen in het Bl. bosch wandelende, herinnerden wij ons, dat wij er in 't vorige jaar een bijzonder groot mierennest hadden gevonden. Wij hadden de mieren toen reeds in hare bedrijvigheid gadeslagen, doch omdat het reeds laat in 't jaar was en het weer onmiddellijk daarop zeer guur was geworden, was er van wandelen niet veel meer gekomen. Wij hadden het nest bijna geheel vergeten. Nu echter kwam het ons weder in de gedachten en dadelijk besloten wij te onderzoeken of het er nog was. Wij zochten de oude plaats op en tot onze vreugde vonden we het nest ook spoedig. Precies op dezelfde plaats als het vorige jaar bevond het zich, in de holte onder de wortels van een ouden boomstronk. Het wemelde er van zwarte, groote mieren. Onophoudelijk liepen deze af en aan en niet bij tientallen, maar bij honderdtallen. De grond om het nest zag zwart van mieren. Hij was er totaal mede bedekt.

Wij bemerkten al gauw, dat ze niet in de onmiddellijke nabijheid van 't nest bleven. Zij schenen een bepaalden tocht te maken en heen en terug te reizen. Wij gingen onderzoeken, waar de reis naar toe was, en volgden hen daarom op hunnen weg. Ons onderzoek bleek veel gemakkelijker te zijn dan wij hadden gedacht, want de mieren wezen ons zelf den weg door hun verbazend groot aantal. Langs de helling van eenen heuvel liep hun pad in allerlei bochten. Het was ongeveer 4 cm. breed, en geheel bedekt met zwarte mieren. En indien de mieren er niet geweest waren, hadden wij met een weinig inspanning toch nog wel het pad gevonden, want waar het door het mos liep,

was dit geheel plat geloopen. Het was alsof een geul was ontstaan, waardoor geen water, maar mieren vloeiden. Op sommige plaatsen, waar de mierenweg over een plekje zand ging, was het zand zwart. Wij volgden het pad, dat naar een punt liep, dat wel 36 M. ver gelegen was en door groote bochten dubbel zoo langzaam werd gemaakt. De weg eindigde bij een boom. Deze scheen het doel van den tocht te zijn, want verder gingen de mieren niet, uitgezonderd eene enkele, die in blinden ijver den weg scheen te vervolgen. Bij den boom gekomen klauterden al de anderen bij den stam op. Wij zagen hen nog op vier à vijf meter hoogte. Hooger op konden wij ze niet meer onderscheiden. Daar de boom te dik was en het bovendien Zondag was, konden wij niet in den boom klimmen, zoodat wij niet konden ontdekken, wat de nijvere beestjes boven in den boom uitvoerden.

Wij stelden ons de vraag, waarom zij juist dezen boom hadden opgezocht. Op hun weg waren ze toch een aantal andere boomen tegen gekomen en geen enkele mier had zijn weg op een dier boomen vervolgd. Deze een voor een beijkende, bleek het, dat de mieren een eschdoorn waren beklommen, terwijl de boomen, die zij waren voorbijgegaan, meest alle beuken waren. Was er op den eschdoorn meer voor hen te halen? Of konden zij niet tegen den gladden beukenstam opklimmen en wel tegen den diepgegroeften eschdoornstam? We wisten geen antwoord op deze vragen te geven. Wel zagen we, dat zij, die uit den boom terugkwamen, zich blijkbaar daarboven zeer hadden te goed gedaan. Hunne achterlijven toch waren sterk opgezwollen, zoo sterk, dat de geledingen zich vertoonden als breede gele ringen, terwijl de achterlijven van hen, die van het nest naar den boom gingen, veel dunner waren. Bij deze waren de geledingen zelfs niet afzonderlijk waar te nemen. Het geheele geval interesseerde ons zeer. Wij gingen daarom weer eens naar het nest terug en zagen dat de mieren, die van voorraad voorzien waren, het nest ingingen, terwijl zij, die blijkbaar haar voorraad afgeleverd hadden,